ULKOASIAINMINISTERIÖ 7.3.2016
TUO-10/Sinivuori, Pohjanpalo, Pesola

Asia: CETA-sopimuksen investointisuojaosuus ja sitä koskeva riitojenratkaisu; Oikeudellisen tarkastuksen puitteissa tehdyt muutokset

Eduskuntaa informoitiin 23.9.2014 jatkokirjeellä U 70/2010 vp (UM2014-01173) Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Kanadan välisten vapaakauppaneuvottelujen (CETA) päättämisestä. Neuvottelut saatiin päätökseen 5.8.2014. Poliittinen yhteisymmärrys sopimuksesta oli saavutettu jo 18.10.2013. Sopimusta ei parafoitu mutta neuvottelujen päättyminen huomioitiin EU:n ja Kanadan välisessä huippukokouksessa 25.-26.9.2014.

Tämän jälkeen aloitettiin sopimuksen oikeudellinen tarkistus, joka on luonteeltaan tekninen sopimustekstin läpikäynti ja sen tarkoitus on muun muassa varmistaa että muotoilut yksityiskohdiltaan vastaavat neuvotteluissa saavutettua lopputulosta. Jäsenvaltioiden asiantuntijat eivät osallistu oikeudelliseen tarkastukseen, vaan se tehdään komission ja vastapuolen (Kanadan) edustajien toimesta. Kauppapoliittista komiteaa ja sen työryhmiä, kuten palveluja ja investointeja käsittelevää työryhmää, ei oikeudellisesta tarkastuksen teknisen luonteen takia kuulla. Oikeudellisen tarkastuksen päätteeksi ja sopimuksen kieliversioiden valmistuttua komissio antaa esitykset sopimuksen allekirjoittamista, tekemistä ja väliaikaista soveltamista koskeviksi päätöksiksi.

CETA-sopimusta koskevan oikeudellisen tarkastuksen ollessa käynnissä komissio ilmoitti poikkeuksellisesti pyrkivänsä saamaan sopimukseen joitakin tarkennuksia, jotka heijastaisivat komission EU:n ja Yhdysvaltojen välisten TTIP-neuvottelujen puitteissa ehdottamia uudistuksia. Komissio ilmoitti julkisuuteen maanantaina 29.2.2016 (klo 16.00 Suomen aikaa), että Kanada oli käytännössä hyväksynyt sen ehdottamat muutokset. Suomi ja muut jäsenmaat saivat tiedon asiasta vain muutama tunti ennen julkistusta.

Sopimustekstiä tutkitaan parhaillaan ja komissiota on pyydetty vielä järjestämään muutoksia tarkemmin selvittävä asiantuntijakokous. Sopimus sisältää mm. oheisia TTIP-ehdotukseen pohjautuvia elementtejä;
- pysyvän tuomioistuimen, johon sopimusvaltiot valitsevat 15 tuomaria, joista valitaan kulloinkin kolme ratkaisemaan yksittäistä riitaa, ja
- tuomareiden eettisyyteen ja puolueettomuuteen kiinnitetään myös erityisesti huomiota ja heidän toimikautensa on kerrallaan viisi vuotta (TTIP:ssä ei ole vielä määritetty toimikautta),
- muutoksenhakumenettelyn, jonka yksityiskohdista sovitaan vielä erikseen,
- laajan transparenssin riitojen käsittelyssä mm. kuulemisissa ja dokumentaation saamisessa, ml mahdollisuus kolmansille osapuolille jättää kirjallisia näkemyksiä,
- perusteettomien kanteiden nopeutetun hylkäämisen mahdollisuus,
- sääntelyoikeuden turvaavan artiklan, jossa mm todetaan ettei investointisuoja merkitse lainsäädännön pysymistä muuttumattomana,
- tuomioistuimen tehtävänä on CETA-sopimuksen soveltamisen selvittäminen riitatilanteissa,
- osapuolten tuki tavoitteelle perustaa pysyvä multilateraalinen investointituomioistuin.

Eduskuntaa on informoitu TTIP-ehdotuksen sisällöstä 8.10.2015 päivätyllä E-jatkokirjeellä (UM2015-01287).

Selvitystä täydennetään laajemmalla muistiolla lähiaikoina.